

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

NOVIČAS

Uredništvo in upravljanje v Kapitanovi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravljanja št. 328

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

DELA VSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 60 VIN.

Autonomija — gospodarska in socialna potreba

Iz govora poslanca dr. Gosarja.

Dne 21. marca je v razpravi o centralizmu in avtonomiji dr. Gosar z gospodarsko-socialnih razlogov utemeljil potrebo avtonomije.

Ta točka je za delavsko ljudstvo zelo važna. Zato podajamo dr. Gosarjev govor v izvlečku:

Gospodje! Jaz za svojo osebo sem prepričan, da izhaja vsa ta naša pravda o avtonomiji in o razdelitvi države v pokrajine, oziroma v druge podrejene enote iz tega, ker državo drugače pojmuje. Gospodje, ki so izdelali ta načrt, stoji še na stališču, da so naloge države danes še iste, kakor so bile pred 50 leti. Država, ki je samo upravni organ, ki ima skrbeti v prvi vrsti v svoji notranjosti za red in za varstvo na zunaj, nima se pa vtiikati ne v socialno, ne v gospodarsko in ne dosti v kulturno življenje, taka država je lahko centralistično urejena. In to smo v zgodovini tudi vedno videli. Take države so bile tudi čisto logično vse od prve do zadnje imperialistične.

NALOGE MODERNE DRŽAVE.

V sedanjih dobi smo prišli dalje. Kakor sem to že enkrat na tem mestu poudaril, zahtevamo mi od države, da vrši celo vrsto nalog socialno- in gospodarsko-političnega značaja. S tem se je težišče državnih dolžnosti preneslo na drugo plat in s tem je nastala tudi potreba, da se država čisto drugače uredi, nego je bila urejena prej, ko je skrbela le za zunanji mir in red.

Tega, kar danes zahtevamo od države — in to tudi po našem načrtu ustave — centralistično urejena država ne zmora. Naj navedem samo en zgled: Mi smo sprejeli n. pr. pri socialno-gospodarskih določbah v čl. 7. zahtevo, da skrbijo država za varstvo mater in malih otrok, da se briga za pobijanje akutnih, kroničnih in kužnih bolezni, da skrbijo za brezplačno zdravniško pomoč itd. Gospodje, dovolite, da resno podvomim o tem, da bi bila naša država kos tem nalogam, ako bo moral o vsem odločati Belgrad. Država mora k temu delu pritegniti zastopnike krajevnih organizacij, raznih društev itd., ter poveriti vse to delo krajevnim oblastim, pa naj se to imenuje samouprava ali kako drugače.

Isto velja glede gospodarskega življenja. Tudi tu mora država, če hoče biti kos svoji nalogi, poveriti velik del svojih poslov lokalnim oblastem. Če tega ne stori, je vse njeno delo prazno; njen aparat bo zelo drag, ne bo pa dosegel tistega uspeha, ki bi ga moral in mogel doseči. Zato ni nobenega dvoma: če bodele hoteli res izvršiti program, ki ste si ga začrtali v ustavi, boste morali težišče vse državne uprave prestaviti na lokalne oblasti.

S tem pa pridem do druge važne stvari. V vašem načrtu ustave stoji: »Podela na oblasti vrši se zakonom prema prirodnim, socialnim i ekonomskim prilikama.« S tem se mi popolnoma strinjamo. Kajtu tu zastopa vaš načrt načelo, da morajo biti lokalne enote, pa naj se imenujejo samouprave ali kakorkoli, tako sestavljene, kakor to zahteva geografska lega, kakor zahtevajo to kulturne, socialne in gospodarske razmere v dotičnem ozemlju. Če pa to načelo drži, potem ne uvidim, zakaj bi morali deliti in trgati pokrajine, ki so ne samo po prirodi in po socialnih in gospodarskih razmerah enotne, ampak enotne tudi poleg tega še zgodovinsko. Tu vi nasprotujete sami principu, ki ste ga izrazili v svojem lastnem načrtu ustave. Na eni strani pravite: oblasti naj se določajo po prirodnih, po socialnih in ekonomskih razmerah, na drugi strani pa trgate take naravne enote s svojo maksimalno številčno mejo glede prebivalstva na dva dela.

Jaz ne poudarjam tu historičnih razmer kot takih. Na meje ne polagam prav nobene važnosti. Pač pa moram poudariti, da nastanejo iz historičnega razvoja tudi socialne in ekonomske razmere, ki zahtevajo, da imajo posamezne pokrajine, katere tvorijo zase enoto, tudi enotno upravo. Toda kakor hitro zahtevate, da posamezne samoupravne edinice ne smejo imeti nad 700.000 prebivalcev, ste zavrgli svoj princip ter se oddaljili od pravega pojmovanja državnih dolžnosti. Zato delite državo čisto matematično, ne pa po prirodnih, kulturnih, socialnih in ekonomskih vidikih.

MACEDONIJA IN SLOVENIJA.

Opozoriti moram dalje na dejstvo, da so tudi naloge države, kakor jo mi danes razumemo, različne po različnih prirodnih, ekonomskih, socialnih in kulturnih razmerah poedinih pokrajin. V Srbiji ima država drugačne socialne in ekonomske dolžnosti nego v Sloveniji in v nekaterih delih Hrvatske. Mislim, da je to čisto naravno. Če stojimo na stališču, da mora država voditi socialno in gospodarsko politiko, potem je nemogoče, da bi bila ta politika povsod enaka.

Socialna politika, ki bo, recimo, za Macedonijo čisto primerna, bo v Sloveniji popolnoma odveč, ker je tu ne samo vse to že izvršeno, ampak še veliko več. Pri nas čakajo državo čisto nove naloge, ki jih v Macedoniji morebiti še 50 let ne bo imela. Če se država centralistično uredi, bo nujna posledica tega, da bo mogla vršiti v polnem obsegu svoje naloge samo v najbolj zaostalih pokrajinah. Vsaka pokrajina pa, ki je po svojem kulturnem, socialnem in gospodarskem razvoju prehitela druge, bo radi tega trpela škodo, ker ji centralistično urejena država ne bo mogla ničesar nuditi.

RAZLIČNA DAVČNA BREMENA.

Opozoriti moram dalje na sledeče: Iz načela, da ima država po različnih kulturno, socialno in gospodarsko enotnih pokrajinah različne naloge, sledi tudi, da morajo pokrajine, ki imajo od države več koristi, tudi več prispevati za državne potrebine. To je čisto opravičen princip. Če se uvedejo razne socialno-politične nprave samo v nekaterih pokrajinah v takem obsegu, kakor to zahteva najmodernejša država, je jasno, da morajo prebivalci teh pokrajin toliko več prispevati v državne namene.

Tu pa nastaja vprašanje: kako se bo ta razdelitev državnih dohodkov izvršila? To, da plačajo nekatere pokrajine več davkov, se da izvršiti. Pri nas to tudi že okušamo. Toda kdo bo kontroliral, da bo prišel ta denar zopet nazaj v tiste pokrajine, iz katerih je vzel? Po mojem mnenju je to izključeno. Pa tudi, če bi tisti denar iz kulturno, socialno in gospodarsko napredujočih pokrajin, ki je brez potrebe romal v centralo, dejanski prišel zopet nazaj v dotične pokrajine, obstoja vendarle velika nevarnost, da bo ljudstvo — opravičeno ali neopravičeno — sumilo, da ostaja njihov denar v centrali. Če pa prepustite ureditev teh stvari posameznim kulturno, socialno in gospodarsko enotnim pokrajinam, odpade ves ta vir razdorov in preprirov.

Razdelitev, kakor jo vi zamišljate v svojem načrtu, je čisto matematična. Prav nič se ne ozira na prirodne, socialne, gospodarske in kulturne razmere v državi ter je v direktnem nasprotju in popolnoma kontrarna nalogam, ki si jih stavi naša država v načrtu, ki ste ga vi sprejeli.

Če bi bila država čisto politična organizacija in nič drugega, bi vašo razdelitev razumel. Kakor hitro pa sprejmete v ustavo socialne in gospodarske odredbe, kakor hitro se postavite na stališče, da ima država naloge, vršiti socialne in gospodarske dolžnosti, potem pa morate dati tudi posameznim socialno in gospodarsko enotnim pokrajinam priložnost, da razbremenijo državo ter izvršujejo te naloge same v lastnem delokrogu.

FRANCIJA IN ANGLIJA.

Dr. Dulibić je poudaril, da prevladuje sedaj na Francoskem tendenca, da se uprva decentralizira in da se da posameznim večjim krajevnim enotam čim več samouprave; znak, da je tudi Francija po vojski prešla od starega liberalnega pojmovanja države k modernemu, ki nalaga državi socialne in ekonomske naloge, znak, da uvidijo Francozi, da centralistično urejana država tem nalogam ne more biti kos. Če pogledamo Angleže, ki so gotovo najbolj praktični in ki so to stvar najbolj razumeli, vidite, da centralistične uredbe sploh niso imeli, ker so čutili bodisi instinktivno, bodisi po svojem prirojenem praktičnem zmislu, da mora država edinole v tem slučaju vršiti svoje naloge, ako prepusti posameznim enotam (oblastim ali pokrajinam — imenujte jih kakor hočete) čim več samouprave.

Veliki nemiri v Italiji.

Italija je podobna ognjeniku, v katerem vedno pomalem bobni in iz katerega vsak hip bruhne ogenj in dim, ne da bi pa kdaj došlo do prave katastrofe — menda ravno zato ne, ker dobivajo nevarni plini sproti duška. Tako tudi te dni zopet dohajajo poročila o krvavih izgredih širom Italije. Krešejo se anarhistično-socialistični in nacionalistični duhovi, ki vodijo že par let krčevito borbo med seboj.

Zunanji povod za sedanje nemire daje anarhistični voditelj Malatesta, ki je že dalj časa zaprt v Genovi, pa je zadnje dni začel stradalno stavko. Vse, kar je socialističnega duha, se dviga, da izsili oprostitev priljubljenega voditelja.

V Milanu, središču radikalnega socializma, je delavstvo 23. t. m. začelo s pasivnim odporom, ponekod pa je delo sploh zastopilo. Sedaj pa so nastopili fašisti. Začelo se je streljanje po ulicah, vršili so se spopadi s policijo. Zvečer je bil poizkušena napad na elektrarno, a kmalu nato je bila vržena bomba na gledališče »Diana«, ki je bilo nabito polno gledalcev. Bomba je imela popoln učinek in je bilo nad 10 oseb ubitih, nad 100 pa ranjenih. V odgovor so fašisti izvršili napad na »Avantijski« dom, ki je bil pa močno zastražen, zato se jim je posrečil napad na anarhistično »Umanita nuova«, katero zgradbo so opustošili in požgali. Proti jutru so fašisti znova navahili na »Avantijski« in topot poslopje popolnoma opustošili, polili s petrolejem in zažgali. Tudi po drugih delih mesta so se vršili krvavi spopadi in so vso noč pokale bombe.

Razen v Milanu se vrše prave bitke med delavstvom in fašisti tudi po večini drugih italijanskih mest, zlasti po toskanskih industrijskih krajih. V San Giorgiu di Pavia, v Cutiglianu, v Cereto Guidi, v Martori itd. je bilo ob medsebojnih spopadih

na desetine mrtvih in ranjenih. V Gaeti so med mornarji dreadnoughta »Giulio Cesare« odkrili zaroto, ki je hotela ladjo pogrnati v zrak.

Tudi anektirano ozemlje se živahno vdeležuje borbe med socialisti in fašisti. V Trstu so 24. t. m. italijanski mornarji proglasili splošno stavko in je ves promet v luki popolnoma ustavljen, v kolikor ne zaževa tujih ladij. Verjetno je, da proglase štrajk tudi železničarji. Izgredov dosedaj ni bilo.

Notranji položaj v Italiji je dejansko napol anarhičen, ker oblast nikjer ni kos nalogi, da bi vzdržala mir in red. Nad Milanom nameravajo v skrajni sili proglasiti obsedno stanje. Rimski parlament je svoje zasedanje končal in določil novi sestanek za 19. aprila. Vse je pa prepričano, da se ta parlament ne snide več, marveč da bo razpuščen in da se takoj razpišejo nove volitve. To bi dalo nezadovoljnosti ljudskih množic novega zakonitega oddiha. Stranke se že pripravljajo v tem pravcu. Po dosedanjih vesteh pojdejo vse socialistične skupine složno v volilni boj in nastopijo z enotnimi kandidatskimi listami.

LDU Milan, 24. marca, ob 14. (Dun. KU.) Kakor poročajo iz Bologne, je bila pri Imoli vržena na železniško progo bomba, ki je povzročila precej škode. Druga bomba je bila vržena v bližini imenovanega kraja na tovorni vlak. Promet proti jugu je ustavljen. Brzajavne in telefonske zveze so pretrgane.

LDU Milan, 24. marca, ob 16. (Dun. KU.) Pri bombnem atentatu je bilo ubitih 15 oseb. Število pa bo vsekakor višje, ker je večina od 100 poškodovancev težko ranjena. Gledališče je znotraj in zunaj močno poškodovano. Skoro isti čas kakor pred gledališčem je eksplodirala bomba pred mestno elektrarno, K sreči ni bilo škode.

Notranji boji v Nemčiji.

LDU Magdeburg, 24. marca. (Wolff.) Višji predsednik je danes opoldne prejel poročilo, da se boji v pobujenih ozemljih nadaljujejo; povsod se pleni in požiga. Večina socialističnih voditeljev je radi groženj pobegnila iz Eislebna. Komunisti v Eislebnu razpolagajo s 40 strojinami in 8 do 10.000 puškami. Gibanje vodijo tuji elementi.

LDU Berlin, 24. marca. (Wolff.) Tudi v Berlinu so poizkusili komunisti ustaviti delo v nekaterih podjetjih. Malo število brezposelnih je vdrlo v tovarno Ludovika Loewja in je skušalo pregovoriti delavstvo k stavki. Oditi so pa morali, ne da bi kaj opravili. Ker je obstajala nevarnost, da se tovarna nasilno zasede, jo je tvrdka zaprla. Komunisti napadajo policijske uradnike.

LDU Eisleben, 24. marca, ob 17. uri. (Wolff.) Po srditih bojih ki divjajo od večera, se je policija znatno ojačila. Ob 14. so se pojavile na cesti prve policijske patrrole, ki so v kratkem času razgnale ljudi. Pri vходу, ki vodi v mesto od Halleja, so

Meja med Jugoslavijo in Italijo.

Belgrad, 25. marca. (Izv.) Službeno se javlja, da bo razmejitvena komisija med Slovenijo in Italijo, ki ji načeljuje general Maister, dovršila svoje delo do 5. aprila.

Kristanove prošnje še niso uslišane.

Belgrad, 25. marca. (Izvirno.) Našemu dopisniku se je izjavil minister Pribičević, da je bivši minister in poslanec Anton Kristan že pred dolgo časa vložil prošnjo v finančnem ministristvu, da postane upravitelj sekvestriranih Friderikovih veleposredstev. Medtem pa ta Kristanova prošnja še do danes ni rešena. Z druge strani doznava naš dopisnik, da je Kristan sam in po svojih prijateljih večkrat interveniral v finančnem ministristvu, da se ta njegova prošnja ugodno reši. A minister dr. Kumandur te Kristanove prošnje še doslej ni rešil zato, ker je po indiskreciji prezgodaj prišla v javnost. Zelo zanimivo je, da je ta vest došla najprvo v javnost iz demokrat-

postavile rdeče čete barikade, ki pa niso tvorile bistvene ovire. Kraji vzhodno od Eislebna so po poročilu lista »Eislebner Stadtblatte« prosti rdečih tolp. Kolodvor je bil iztrgan komunistom in zaseden po policiji. Ta čas se vrše boji še okoli ljudske šole, v kateri so nastanjeni nekateri oddelki policije. Sicer vlada povsod mir.

ENTENTA PROTI NEMČIJI.

LDU Pariz, 24. marca. (Havas.) Odgovor reparacijske komisije, ki je bil dane izročeni Nemčiji, opisuje dejansko stanje, iz katerega izhaja, da se je nemška vlada s tem, da je odklonila zahtevo reparacijske komisije, naj izvede določbo člena 235, in da se zlasti brani izplačati 1 milijardo mark v zlatu, kar bi se imelo zgoditi dne 23. marca, glede svojih obljub in obveznosti zakasnila. Radi tega je obnovitvena komisija v zmislu § 17, dodatek 2 k 8. delu versailleške mirovne pogodbe sklenila, da o tej zamudi obvesti vse udeležene zavezniske vlade.

skih vrst. Demokrati so Kristanu zavidali milijone, ki bi jih bil moral dobiti, ker so želeli na to mesto drugega svojega človeka.

Kriza v vladnih strankah.

Belgrad, 25. marca. (Izv.) Včeraj se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri se je razpravljalo o politični situaciji. Na seji so se demokratski ministri izgovarjali radi tega, ker je bilo Davidovičovo pismo objavljeno. Napetost med demokrati in radikali pa vled tega ni niti namanj popustila. Radikalci namreč pravijo, da ne gre samo radi tega, ker je bilo pismo objavljeno, temveč radi same vsebine pisma.

Belgrad, 25. marca. (Izv.) Med muslimanskimi poslanci se opaža precejšnjo pobitost in potrlost. Vse bolj uvidevajo, da so naselili trikom Pašića in Pribičevića.

Belgrad, 25. marca. (Izv.) Včeraj je imel klub slovenskih samostojnih kmečkih poslancev sejo, na kateri je razpravljalo o položaju. Pucelj bi imel odpotovati v Slovenijo, da uveri razburjene pristase o potrebi koraka, ki so ga naredili poslanci

SKS. Radi napete situacije pa ostane v Belgradu in prevzame vlogo mešetarja med demokrati in radikali. (To bo zanj bolj primerno.)

Belgrad, 25. marca. (Izv.) Tudi demokratski klub je imel včeraj sejo, ki je bila zelo burna in se je opazala velika nervoznost med člani kluba. Ker ni prišlo do nobenih rezultatov, se bo seja danes nadaljevala.

Razkol med socialisti.

LDU Belgrad, 24. marca (ZNU) Slovenski socialisti, ki so bili z belgrajskimi zastopniki na mednarodnem socialističnem kongresu na Dunaju, kjer je bilo sklenjeno, da se deluje na zedinjenje vseh socialističnih strank, ki niso v tretji internacionali, se ne bodo udeležili kongresa socialistične skupine Lapčevića, ki bo v Belgradu dne 27. in 28. t. m. Slovenski socialisti navedajo kot vzrok svoje odsotnosti ne samo to, da jih Lapčevićeva skupina ne pozvala, naj se udeleže kongresa, temveč da smatrajo tudi, da jim je nemogoče udeležiti se kongresa samo kot gosti radi poziva v glasilo »Socialista«. Pravijo, da ta poziv skupine Lapčevića govori, da ne morejo sodelovati na kongresu oni, ki niso izstopili iz druge internacionale. Tako bo ta kongres samo kongres socialistov iz Lapčevićeve skupine in ne kongres udeležencev vseh socialističnih delavskih strank, ki niso komunistične.

DR. KOROŠEC V SPLITU.

Split, 25. marca. (Izv.) Semkaj je prišel dr. Korošec. Imel bo več sestankov s svojimi somišljeniki, da se dogovore o nadaljnjih korakih ljudske stranke. Dr. Korošec je bil povsod pristržno sprejet in pozdravljen.

Politični dogodki.

+ Splašeni državotvorci. Vprašanje krščansko-socialne »Delavske zveze« na deželno vladu za Slovenijo, kaj je na govoricah o predstojajoči mobilizaciji, je naše državotvorne in državoohranjajoče demokratske politike spravilo popolnoma iz tira. »Jutro« namesto vlade odgovarja, da o kakih pripravah za mobilizacijo ni niti govora, sploh so si to reč izmislili »klerikalci«. Nasproti temu ugotavljamo, da so naše informacije bile iz najzanesljivejšega vira in da »Jutro« samo sebi ne verjame, ko taji stvar, ki mora tudi njemu biti jako dobro znana. Sicer pa nas le veseli, da se je list, ki stoji tako blizu naše vlade, tako zelo zbal javnega mnenja, kateremu smo dali mi izraza. Ne, z vojsko ne bo nič, gospodje, čeprav je izvestno jugoslovansko demokratsko časopisje zadnje čase zelo previdno začelo v to smer iztezati tipalnice. Če naši vladinovi čutijo zdaj potrebo za vso odločnostjo naglašati, da o mobilizaciji ni sluha, kakor da bi bilo to naravnost nesmiselno, je to neodkrito, ker povod za mobilizacijo res obstoja, saj že vsak šolarček ve, da Francija to od nas naravnost zahteva in da je gospod Vesnić navdušen pristaša te ideje. Zdej ko so se vladni krogi prepričali, kaj bi ljudstvo na tako pustolovščino reklo, pa se v vladnem taboru krepko trobi umik. Mi in »Naprej« smo že dober mesec opozarjali na mahinacije pariških vojnih huj-

skacev, zakaj ni »Jutro« proti temu nikoli nastopilo, dasi je preizvrstno vedelo, za kaj gre? Sumljivi molk združenega demokratskega časopisja je dal ljudem veliko misliti, celo volivcem gospoda ministra »in spe« Puclja. Tako torej stoji ta stvar in če se med drugimi zaradi naših odločnih protestov zoper vsakršno ekspedicijo najsi že bo proti komur koli zaganja v nas tudi današnja »Jugoslavija«, nas to nič ne boli, pač pa kaže, da so se nekomu zmešali račun. »Jutro« pa se celo nič ne čudimo, če vlado pozivlja, naj nas tira kar pred sudaca, češ da prebivalstvo pozivamo naravnost k odporu! Ljudstva ni treba nič pozivati, ker je samo zadosti pametno, da se ne bo na ljubo francoskim veleveržnikom navdušilo za take lepe reči kakor je nova vojska po komej prestani petletni. »Jutro« naj malo bolj nategne ušesa, pa bo samo slišalo, kako ljudstvo o tem vprašanju misli.

+ Proti osebno-dohodninskemu davku. Tržič: Veliko hrupa je povzročil osebno dohodninski davek, ki ga je davčna oblast naprtila skoro vsem delavcem in delavkam. Nismo brali nikjer, da bi bili voditelji socialne demokracije storili le en korak v prilog delavstva proti temu davku. Dobro pa nam je v spominu, da se je SLS po svojih poslancih v Belgradu resno trudila, da se prične ta davek šele pri dohodkih 10.500 kron. Zai, da ni našla podpore pri socialističnih poslancih, ki jim je malo mar blagor ljudstva. Zato je krajevni odbor SLS sklenil predlog, da protestira proti nezakoniti odmeri osebno dohodninskega davka.

+ Socialisti preganjajo komuniste. Iz Tržiča: Socialisti so začeli preganjati komuniste in jih ovajati, da bi se jih odkrivali. Nekateri zloglasni komunistični pristaši so se potuhili in vstopili v rdeče vrste. Zato so prejeli razne šarže v rdečih društvih. Ker so pa nekateri komunisti bolj značajni in se nočejo ukloniti rdečim mogotcem, zato so jih začeli ti preganjati in iz svojih lokalov metati.

+ Nova carinska tarifa. V Belgradu pripravljajo novo carinsko tarifo. Po teh določbah se prometni davek ukine, zato se pa poviša aži (doplačilo na manjvredno valuto), tako da država ne bo ničesar izgubila. Carinska tarifa za poljedelske in industrijske proizvode, posebno za železo, čevlje, slanino, slamnike in vino se bo zvišala, da se tako zavaruje naša domača produkcija. Carina na časnikarski papir se ukine.

+ Zastopstvo anektiranih pokrajin v italijanskem parlamentu. Uradna Agenzia Stefani poroča, da dobe anektirane pokrajine naslednje število zastopnikov v rimskem parlamentu: Trst 4, Istra 6, Goriško-Gradišćanska z deli Kranjske in Koroške 5, Zader z Lastovom 1.

Dnevni dogodki.

— Dr. Verstovšek upokojen. Minister Pribičević je upokojil bivšega poverjenika profesorja dr. Karla Verstovška s pokojnino 6. činovnega razreda.

— Prtljaga oseb, ki so se vrnila iz Amerike. Specijalska tvrdka »Celeritas« v Trstu naznanja, da se nahaja v njenem skladišču v Trstu velika množina prtljage, pripadajoča po večini prebivalcem iz Hrvatske in Srbije, ki so se vrnila iz Ame-

rike in jo pustili tamkaj. Podrobnejši podatki so razvidni iz razgleda, ki je nabit na mestni deski.

— Opazovalnica za jetične ustanove v Zagrebu. Na opazovalnici bodo nudili jetičnikom redno in pravilno zdravljenje, ne da bi morali bolniki opustiti svoj poklic.

— Vreme v Dalmaciji je tako toplo, da se ljudje že kopljejo v morju in solnčijo. V Splitu pričakujejo obilo kopalskih gostov, a bo križ s stanovanji, ker so hoteli itak vedno prenapolnjeni in je velika stiska tudi z zasebnimi stanovanji. Sicer pa dozdavajo nov hotel, ki se otvori še letošnjo pomlad.

— Bitka v Črnučah. Na praznik sv. Jožefa ob 10. zvečer so se vračali vojaki prideleni žrebčarni v Črnučah domov. Pred Jemcovo hišo v Črnučah so stali štirje črnuški fantje, katere je pričel vojak Budna klicati na korajžo. Fantje so se odzvali pozivu na boj in so se pričeli z vojniki prepetati. V boju je bil ranjen vojak Bobek in civilist Viktor Juvan. Zmagali so civilisti, vojaki so se umaknili proti žrebčarni in srečali Franceta Kunaverja s Kleč, katerega sta pričela vojaka Budna in Bobek s poleni in z železnimi lopatami prepetati. Nastopil je nato poveljnik žrebčarne v Črnučah, ki je zabranil, da nista navedena vojaka Kunaverja ubila. Kunaver je bil težko ranjen.

— Nesreča na šolskem izletu. Neka dunajska meščanska šola je napravila izlet v okolico. Učenke so z učiteljicami obiskale deželno mlekarstvo pristavo s tovarno za led. Tu so se vspele na star lesen oder, ki se je pod preveliko težo deloma podr. Pri tem je ponesrečilo dvojce učiteljic in 6 učenk, ki so bile vse več ali manj poškodovane.

— Veliko poverjenje v mojsterski bolniški blagajni. V bolniški blagajni čevljarskih mojstrov na Dunaju je poveril knjigovodja Westermayer tekmo več let 600.000 kron in se sedaj sam javil sodišču!

— Bivši častniki kot železniški tatovi. Na Dunaju so zaprli trgovske agente Marija Wastiana, bivšega poročnika, Riharda Bolhar, bivšega korvetnega kapitana in G. Baravallija, bivšega stotnika, ko so hoteli dati iztovoriti neki vagon, ki je pripeljal iz Italije za 20 milijonov kron raznega blaga. Za to tatvino so hoteli podkupiti železniškega nadrevidenta Antona Pivetz v Beljaku, kateremu so obljubili 1½ milijona kron. Pivetz je ponudbo navidezno sprejel, nato pa takoj obvestil pristojna mesta, ki so tedaj še neznanim ptičkom nastavila past. Kar se je udeležilo, je bilo dovolj socialno zanimivo: sami bivši častniki.

— Brata okradel. V družbi svoje ljubimke Mici, 18 letnega dekleta, je l. 1896 v Halu rojeni Anton Turak okradel svojega brata, kurjača južne železnice, ki stanuje v vagonu na Brezovici. Dalje je okradel tudi kurjača Ivana Kranjca. Brata in Kranjca je oškodoval za 12.520 kron.

— Pot ukradenega kolesa. Meseca septembra 1920 je bilo ukradeno kolo Jožefu Gašperlinu iz Predoselj. Okradeni Gašperlin je zapazil svoje kolo 14. t. m. pri Francu Podgoršku iz Sv. Valburge. Orožniki v Kranju so na to ugotovili, da je kupil kolo od Ivanke Knific v Sv. Valburgi, ta ga je kupila od Jožefa Gaberja iz Reteč za 1500 kron, Gaber ga je pa kupil od nekega 23 letnega fanta pri Figovcu v Ljubljani za 1200 kron.

Širite »NOVI ČAS«

Ljubljanski dogodki.

Ij »Ljubljanski trgovci mečejo tisočake tatovom v obraz.« Policijska sporoča: V zadnjem času je bilo v Ljubljani izvršenih več drznih vlomov v različne trgovine. Obično vlomov je bilo poiskanih in se je zahvaliti zgolj srečnim slučajem, da za storilce niso bili uspešni. Vlomilci pri firmi Schwab & Bizjak so bili zasačeni in so vlom tudi priznali. Tekom zasliševanja je policijsko ravnanje dognalo, da so se storilci pomnkovali med seboj, kako slabo so zapre ljubljanske trgovine in se je eden vlomilcev izrazil doslovno: »Ljubljanski trgovci nam mečejo tisočake naravnost v obraz.« Policija je imela čisto priliko opazovati, da so trgovinski prostori, v katerih se nahajajo milijonske vrednosti, zaprti z navadnim ključem tako, da kolčkanj izurien tat lahko z zakrivljenim žebeljem odpre taka vrata. To in mnogo drugega je naravnost neodpušljiva lahkomiselnost z ozirom na toliko tujinski dotok in bližino državnih mej. S tem pa tudi postaja Ljubljana za tatove in vlomilce naravnost vabljava. Zato si usoja policijsko ravnanje občinstvo, zlasti pa trgovce, opozoriti, naj kušajo po močnosti zavarovati svoje trgovske prostore in jih varneje zaklepati.

Ij Marjonočno gledališče igra na velikonočni ponedeljek, t. j. dne 28. t. m. ob 3. uri popoldne in ob 6. uri zvečer pravljico burko v osmih prizorih »Čarobne gosle«. Gledališče bo igralo samo še do 10. aprila t. l., s katerim dnem zaključijo sezono.

Ij Ker je ukradla 13 steklenic kino vina Josipini Grahak je bila obsojena Ana Venier, stanujoča na gradu št. 1. na 5 tednov ječe.

Ij Ker je na trgu ukradla demarnico Mariji Rusjan in jo oškodovala za 600 kron, je prisodilo deželno sodišče Mariji Krošelj 7 mesecev težke ječe.

Naša društva.

Šenipetersko prosvetno društvo se udeleži velikonočne procesije pri sv. Petru v soboto popoldne z društveno zastavo. Zbirališče ob škofijskem vrtu nasproti župnišču točno ob 5. uri.

d Zveza trgovskih in privatnih nameščencev. Seja Zveze trgovskih in priv. nameščencev se vrši danes ob pol 8. uri zvečer v pisarniških prostorih, Stari trg št. 2. Prosimo zanesljive in točne udeležbe.

Odgovorni urednik Anton Marincek.

Izdaja konzorcij »Novega časa«.

Tiska jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

J. Kopač, svečarna

Ljubljana, Celovška cesta 90.

priloga voščene sveče, zvitke, sveče za hišno rabo in kadilo, kupce čebelni vosk, suhe satine, kupljine po najvišji dnevni ceni.

SOBNO SLIKARSTVO

IVAN KOŠAK

LJUBLJANA, Bleiweisova cesta 15

se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela v najfinišni izvršitvi in po solidnih cenah.

E. Bulwer:

Poslednji dnevi v Pompejih.

Arbak se je odločil, da ne bo več trafil časa s previdnimi, nevarnimi pripravami; sklenil je postaviti medse in svoje tekmece nepremostljivo pregrado, sklenil je, da se polasti Jonine osebe. To ne, da bi se zadovoljil s samim posedovanjem nje v tej svoji ljubezni, ki jo je toliko časa gojil in negoval z nadami, ki so bile čistejše kot one strasti same. Hrepenel je po Joninem srcu, duši, ravno tako kakor po njeni lepoti. Domisljal pa si je, da bo Jona, ko bi bila enkrat po smele umetnije dovršile ostalega človeštva, ko bi bila zvezana z njim z vezmi, ki se ne dajo pretrgati, potem morala hočeš nočeš osredotočiti vse svoje misli nanj, da bodo njegove umetnije dovršile osvoboditev in da se bo po vzgledu Rimljanov in Sabink s silo zadobljeno gospodstvo utrdilo z neizbežnimi vezmi. V tem njegovem sklepu ga je še bolj potrdila njegova vera v prerokovanje zvezd. Že dolgo so mu oznanjale, da se ima tisto leto, da, celo tisti mesec prigraditi neka strašna nesreča, ki preti celo njegovemu življenju. Tako mu je bil čas omejen. In sklenil je, da nagromadi na svojo pogrebno grmado vse, kar je bilo njegovi duši najdražjega, ali da rabimo njegove besede same: če mu je že res usojeno, da mora umreti, je sklenil, da umre z zavestjo, da je živel, in da mora Jona biti njegova!

OSMO POGLAVJE.

Kaj se zgodi z Jono v Arbakovih hiši. — Prvo znamenje jeze strašnega sovražnika.

Ko je Jona stopila v prostorno Egipčansko vežo, jo je obšla ista groza, kakor se je lotila

njenega brata. Kakor njemu, je bilo tudi njej, da je nekaj osodopnega, svarečega v mirnih, otožnih obrazih velikih tebanjskih kipov z veličastnimi, brezstrastnimi obzori.

Veliki etijopski suženj se je zarežal, ko ji je odprl in ji namignil, naj gre dalje. Sredi veže ji je prišel nasproti sam Arbak v svečanem oblačilu, ki se je lesketalo draguljev. Dasiravno je bil zunaj beli dan, je bila cela hiša po tedanji razkošni navadi umetno zatemnjena in svetilke so razlivalo svojo miroljubno, blagodišečo svetlobo po bogatem tlaku in slonokoščenem stropu.

»Krasna Jona«, je rekel Arbak, ko se je sklonil, da se ji dotakne roke, »ti si zatemnila dan, tvoje oči razsvetljujejo te sobane in tvoji dihi jih polni z vonjavami.«

»Ne smeš tako govoriti z menoj«, je rekla Jona in se nasmehnila; »pozabljaš, da mi je tvoja modrost toliko podučila duha, da mi je tako nežno laskanje neprijetno. Ti sam si me učil prezirati hvalisanje; ali hočeš, da ti učenka pozabi tvoje nauke?«

V Joninem vedenju, ko je govorila te besede, je bilo nekaj tako odkritosrčnega in očarujočega, da je bil Egipčan še bolj zaljubljen kakor kdaj poprej, in še bolj pripravljen obnoviti pravkar zagrešeno žalitev; vendar je hitro obnovil razgovor in veselo odgovoril.

Peljal jo je po raznih sobanah, ki so se njenim očem, koje niso poznale drugega bleka kakor majhni sijaj kampanskih mest, videle, kakor da bili v njih nakopičeni zakladi celega sveta.

Po stenah so se nahajale neprecenljivo umetne slike, in svetilke so razsvetljevale kipe iz najplemenitejših grških časov. Skrinjice polne dragotin, vsaka skrinjica sama na sebi dragulj so izpolnjevale posledke med stebri; pragi in vrata so bila iz najdragocenejšega le-

sa, vsepovsodi je bilo samo zlato in dragulji. V nekaterih sobanah sta bila sama, v drugih sta šla mimo tihotnih vrst sužnjev, ki so poklekali, ko je stopala mimo njih, in ji ponujali zapestnice, verižice, dragulje, ki je Egipčan zaman prosil, da bi jih vzela.

»Večkrat sem slišala«, je rekla čudeč se, »da si bogat, vendar še sanjala nisem o tolikem bogastvu.«

»Rad bi«, je odvrnil Egipčan, »da bi iz vsega skoval eno samo krono, ki bi jo mogel potem položiti na to snežnobelo čelo.«

»Oj, toliko teža bi me strla«, je odgovorila Jona smele.

»Ti vendar ne zaničuješ bogastva, Jona! Oni, ki niso bogati, sploh ne vedo, česa vse je življenje ožno. Zlato je veliki, veliki čarovnik sveta — ono nam uresničuje sanje, jim daje božansko moč, nekaj veliko lepega, zvišenege je v posesti njegovi, ono je najmočnejši, pa vendar najpokornejši naših sužnjev.«

Zviti Arbak je skušal premamiti mlado Napolitanko s svojimi zakladi in svojo zgornostjo, je skušal vzbuditi v njej željo, da bi bila gospodarica vsega, kar je gledala, je upal, da bo zamenjala lastnika z njegovo lastjo in da bo čar njegovega bogastva padel nanj. Jona pa je medtem postala nemirna sprčo udovoljivosti, ki so mu prihajale čez ustnice, ki so do zadnjih časov zaničevala običajno spoštovanje, ki ga izkazujejo lepoti. In z ono spretnostjo in finostjo, ki jo imajo samo ženske, je skušala prestreči dobro namerjane puščice in s smehom ali govorenjem vzeti njegovim topim besedam vsak pomen.

Egipčana je njena milna še bolj očarala kot njena lepota; le s težavo je brzdal svojo silno razburjenost — ampak peresce je imelo moč, samo proti poletnim sapicam — v viharju pa je bila zgolj igrača!

Ko sta stala v neki sobani, ki je bila pokrita s srebrnimi in belimi zavesami, je Egipčan iznenada tlesnil z rokami, in kakor pričarana se je iz tal prikazala bogato pogrnjena miza, poleg Jone pa se je dvignil iz tal nekaj prestol s škrlatnim baldahinom; izza zaves se pa je v istem hipu oglasila nevidna prekrasna godba.

Arbak še je usedel Jona pred noge in otroci, mladi, dražestni kakor bogovi ljubezni, so stregli pri pojedini.

Ko je bila končana, je godba tihotno igrala, Arbak pa je takole nagovoril svojega zalega gosta:

»Ali si nisi na tem mračnem, negotovem svetu nikdar značela, učenka moja, da bi pogledala preko njega — ali nisi nikoli pozelela odgrniti zaveso bodočnosti in gledati ob bregovih usode solnčne podobne bodočih reči? Du-hov nima namreč samo preteklost, ampak tudi vsak dogodek, ki se ima zgoditi, ima svojega duha, svojo senco. In kadar napoči ura, pride življenje vanjo, senca navzame telo in hodi po svetu. Tako ste na svetu onstran groba vedno dvoji nečutni, netelesni množici: stvari, ki se imajo zgoditi, in stvari, ki so bile. Ako moremo s pomočjo svoje modrosti prodreti v ta svet, uzmemo ene kakor druge stvari, ter spoznamo, kakor sem jaz, ne samo skrivnosti mrtvih, ampak tudi živih.«

»Kakor si ti spoznal — ali more modrosti toliko doseči?«

»Ali hočeš, da ti dokažem svoje znanje, Jona, hočeš li gledati podoba tvoje usode? Zaloigra je to, bolj v srce segajoča kot Eshilove — taka, kakor sem jo pripravil zate, samo ako hočeš videti sence, kakšno vlogo bodo igrali«

(Dalje.)